

OBSAH

O AUTOROCH	9
SKRATKY	12
ÚVOD	13

REPRODUKČNÉ PRÁVA .....

15

1 PRÁVO NA ŽIVOT A INTERRUPCIE .....

17

1.1 PRÁVNÝ STATUS EMBRYA Z HĽADISKA PRÁVA NA ŽIVOT A UMELE PRERUŠENIE TEHOTENSTVA .....

17

Andrea Erdősová

1.1.1 Potratové reálie legislatívy a praxe na Slovensku .....

17

1.1.2 Štrasburská doktrína nedostatku konsenzu, širokých hraníc a „zvýšenej citlivosti témy“ .....

23

1.1.3 Morálno-etické dilemy .....

26

1.1.4 Konzekvence rozhodku Najvyššieho súdu USA .....

29

1.1.5 Možné porušenie záväzkov v medzinárodnom práve či hľadanie strateného sveta .....

30

1.2 HISTORICKÝ POHĽAD NA INTERRUPCIE, METÓDY A KOMPLIKÁCIE PRI ICH VÝKONE V GYNEKOLOGICKEJ PRAXI .....

38

Erik Dosedla

1.2.1 Historický prehľad .....

39

1.2.2 Indikácie .....

40

1.2.3 Metódy terminácie gravidity a medikamentózne metódy .....

41

1.2.4 Chirurgické metódy .....

44

1.2.5 Komplikácie .....

46

Krvácanie a poranenia maternice .....

46

Zvyšky po potrate (*residua post abortum*) .....

48

Infekcia .....

48

Hematometra .....

49

Toxicita misoprostolu .....

49

1.2.6 Zhrnutie .....

49

1.3 PSYCHOSOCIÁLNE ASPEKTY UMELEHO PRERUŠENIA TEHOTENSTVA ..

52

Katarína Jandová

1.3.1 Spontánny potrat a umelé prerušenie tehotenstva zo zdravotných dôvodov ..

54

1.3.2 Problém neželaného tehotenstva .....

55

1.3.3 Umelé prerušenie tehotenstva a psychické zdravie .....

58

1.3.4 Krátkodobé psychologické následky umelého prerušenia tehotenstva ...

60

1.3.5 Dlhodobé psychologické následky umelého prerušenia tehotenstva .....

62

1.3.6 Umelé prerušenie tehotenstva ako psychosociálny stresor .....

65

1.3.7	„Post-interrupčný syndróm“ (PAS) ako prejav posttraumatickej stresovej poruchy alebo stresom podmienenej inej psychickej poruchy . . .	65
1.3.8	Mýtus post-interrupčného syndrómu	67
1.3.9	Informovaný súhlas	68
1.3.10	Faktory ovplyvňujúce psychické prežívanie umelého prerušenia tehotenstva	68
	Vek ženy a proces rozhodovania	70
	Sociálna opora ženy	71
	Sociokultúrna klíma, etnikum a presvedčenia ženy	72
1.3.11	Sociokultúrne a politické aspekty umelého prerušenia tehotenstva	73
	Z histórie umelého prerušenia tehotenstva	73
	Situácia na Slovensku	74
1.3.12	Diskusia o umelom prerušení tehotenstva – záver	74
	„Pro-life“ verzus „pro-choice“ prúd	75
2	ASISTOVANÁ REPRODUKČIA A PRÁVA SÚVISIACE S PÔRODOM	81
2.1	PRÁVNE A BIOETICKÉ IMPLIKÁCIE SUROGAČNÉHO MATERSTVA . . .	81
	<i>Andrea Erdősová</i>	
2.1.1	Surogácia ako bioetický problém	83
2.1.2	Úniové právo, pohľad Súdneho dvora Európskej únie	87
2.1.3	Štrasburská perspektíva, poradné stanovisko a výsledky rozhodovacej praxe Európskeho súdu pre ľudské práva	89
2.1.4	Právna úprava náhradného materstva z globálneho hľadiska	94
2.1.5	Vývoj surogácie v rozhodovacej činnosti zahraničných súdov	95
2.1.6	Právny stav v Českej republike a možnosti zavedenia tohto právneho inštitútu v Slovenskej republike	97
2.1.7	Úvahy <i>de lege ferenda</i> pri zavedení možnosti surogačného materstva v Slovenskej republike	101
2.1.8	Záver	104
2.2	NIEKTORÉ PSYCHOSOCIÁLNE A ETICKÉ ASPEKTY SUROGAČNÉHO MATERSTVA	107
	<i>Katarína Jandová</i>	
2.2.1	Podstata surogačného materstva z hľadiska techniky a psychológie	108
2.2.2	Etická dilema	110
2.2.3	Triáda surogačného materstva	110
2.2.4	Surogácia verzus adopcia	111
2.2.5	Biologická väzba matka – plod a vzťahová väzba (tzv. <i>attachment</i>)	112
2.2.6	Surogačná matka – motivácia, osobnostné charakteristiky, riziká	113
2.2.7	Objednávajúci rodičia – motivácia, charakteristika	114
2.2.8	Surogačné potomstvo	116
2.2.9	Stav surogácie na Slovensku a v Českej republike, v Európskej únii a v niektorých vybraných štátoch mimo Európskej únie	116

2.3	CEZHRANIČNÉ MATERSTVO, MEDZINÁRODNÁ PERSPEKTÍVA NÁHRADNÉHO MATERSTVA	119
	<i>Lilla Garayová</i>	
2.3.1	Náhradné materstvo vo svete – prehľad	120
2.3.2	Asistovaná reprodukcia presahujúca hranice	125
2.3.3	Záver	130
2.4	CISÁRSKY REZ NA ŽIADOSŤ	132
	<i>Erik Dosedla, Andrea Erdősová</i>	
2.4.1	Podstata a význam informovaného súhlasu	133
2.4.2	Právny kontext práva na informovaný súhlas/informovanú voľbu pacientky	135
2.4.3	Informovaný súhlas a pranie pacientky	136
2.4.4	Cisársky rez v pôrodníckej praxi	137
2.4.5	Autonómia a sebaurčenie pacienta	140
2.4.6	Cisársky rez ako bioetický problém	141
2.4.7	Záver	146
2.5	DOMÁCE PÔRODY V MEDICÍNSKOM A PRÁVNOM KONTEXTE	150
	<i>Erik Dosedla, Andrea Erdősová</i>	
2.5.1	História a charakteristika domácich pôrodov	150
2.5.2	Právna úprava domácich pôrodov a ich evidencia	152
2.5.3	Prípad praxe pôrodnej asistentky ako memento pre domáce pôrody v Českej republike	155
2.5.4	Odpovede Európskeho súdu pre ľudské práva k domácim pôrodom	156
2.5.5	Súčasná prax a potreba ochrany života a zdravia matky a dieťaťa	160
2.5.6	Záver	162
2.6	PÔRODNÝ PLÁN V GYNEKOLOGICKEJ PRAXI AKO SÚČASŤ AUTONÓMIE PACIENTKY	166
	<i>Erik Dosedla, Andrea Erdősová</i>	
2.6.1	Historický vývoj pôrodného plánu	167
2.6.2	Ochrana ľudských práv v otázkach tehotenstva a pôrodu	169
2.6.3	Informovaný súhlas	170
2.6.4	Informovaný súhlas a pranie pacientky	172
2.6.5	Pôrodné pranie	172
2.6.6	Záver	174
3	ANTIKONCEPCIA (FORMY OCHRANY PRED NEŽELANÝM POČATÍM A OCHRANY ZDRAVIA)	178
3.1	HISTORICKÉ A MODERNÉ METÓDY ANTIKONCEPCIE	178
	<i>Erik Dosedla</i>	
3.1.1	Moderná antikoncepcia	180
3.1.2	Záver	186

3.2	MEDICÍNSKE A PRÁVNE ASPEKTY STERILIZÁCIÍ	189
	<i>Erik Dosedla, Andrea Erdősová</i>	
3.2.1	Medicínske indikácie a spôsob vykonania sterilizácie	189
3.2.2	Charakteristika a podstata právnej úpravy sterilizácie	192
3.2.3	Česká právna úprava a prax výkonu sterilizácie	194
3.2.4	Sterilizácie v minulosti	196
3.2.5	Nezákonné sterilizácie v kontexte rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva	199
3.2.6	Záver	203
3.3	POHLAVNE PRENOSNÉ OCHORENIA	206
	<i>Erik Dosedla</i>	
3.3.1	Diagnostika, prevencia a liečba	207

SEXUÁLNE PRÁVA .....

4	POHLAVIE, RODOVÁ A SEXUÁLNA IDENTITA	213
4.1	BIOLOGICKÉ PRINCÍPY SEXUÁLNEJ ORIENTÁCIE	213
	<i>Erik Dosedla</i>	
4.1.1	Sexuálna orientácia a diferenciácia	213
4.1.2	Záver	216
4.2	SEXUÁLNA IDENTITA A SEXUÁLNA ORIENTÁCIA	217
	<i>Dana Šedivá</i>	
4.2.1	Určenie sexuálnej orientácie	217
4.2.2	Záver	218
4.3	TRANSSEXUALIZMUS A SEXUÁLNE MENŠINY	219
	<i>Dana Šedivá</i>	
4.3.1	Prečo existuje homofóbia	220
4.3.2	Sexualita cicavcov	220
4.3.3	Ranné civilizácie	220
4.3.4	Láska a sex v starom Grécku a Ríme	221
4.3.5	Barbari	223
4.3.6	Hebrejci	224
4.3.7	Kresťanstvo	225
4.3.8	Homosexualita a medicína	228
4.3.9	Homosexualita v komunistickom Československu, záver	232
4.4	PRÁVA TRANSSEXUÁLOV V MEDZINÁRODNOM KONTEXTE	233
	<i>Andrea Erdősová, Lilla Garayová, Peter Kováč</i>	
4.4.1	Práva transrodových osôb v medzinárodnom kontexte	235
4.4.2	Práva transrodových osôb v systéme Organizácie Spojených národov ..	237
4.4.3	Práva transrodových osôb v systéme práv Európskej únie	239

4.4.4	Rada Európy a perspektíva judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vo svetle evolutívneho výkladu Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd	241
4.4.5	Rodová identita, právo na manželstvo a povinnosť sterilizácií ako podmienka pre zmenu pohlavia	243
4.4.6	Aktuálny vývoj na Slovensku	246
4.4.7	Záver	247
4.5	PRÁVA LGBTI OSÔB V JUDIKATÚRE EURÓPSKEHO SÚDU PRE ĽUDSKÉ PRÁVA	250
	<i>Lilla Garayová</i>	
4.5.1	Povinnosti v súvislosti so zlým zaobchádzaním	251
	Relevantné články Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd	251
	Relevantná judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva	252
4.5.2	Osobné a rodinné záležitosti	258
	Relevantné články Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd	258
	Relevantná judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva	258
4.5.3	Sloboda prejavu	264
	Relevantné články Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd	264
	Relevantná judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva	265
4.5.4	Sloboda zhromažďovania a združovania	268
	Relevantné články Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd	268
	Relevantná judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva	268
4.5.5	Záver	270
5	TRANZÍCIE	273
5.1	PORUCHY SEXUÁLNEJ IDENTITY, TRANZÍCIE A RETRANZÍCIE V PSYCHIATRICKEJ PRAXI	273
	<i>Dana Šedivá</i>	
5.1.1	História pojmov	276
5.1.2	Transsexuálny vývin u detí a adolescentov	276
	Atypický sexuálny vývin	277
	Genderová dysfória v detstve a adolescencii	277
5.1.3	Etiológia porúch pohlavnej identity	278
5.1.4	Prevalencia porúch pohlavnej identity	280
5.1.5	Klasifikácia porúch pohlavnej identity	281
	Diagnostické kritériá podľa DSM-5	281
	Poruchy pohlavnej identity podľa MKCH-10	283
5.1.6	Transsexualizmus	284
	Diagnostika transsexualizmu	284

	Diferenciálna diagnostika	286
	Komorbidity	288
5.1.7	Transsexualizmus a proces premeny pohlavia na Slovensku	288
	Štandardný postup pre diagnostiku a komplexný manažment zdravotnej starostlivosti o dospelú osobu s transsexualizmom	290
	Diagnostická fáza	291
	Intervenčná fáza	294
5.1.8	Hormonálna liečba adolescentov vo svete	297
5.1.9	Retranzície	298
5.2	CHIRURGICKÁ TRANZÍCIA POHLAVIA	301
	<i>Erik Dosedla</i>	
5.2.1	Poruchy rodovej identity	301
5.2.2	Liečba pacientov s poruchou rodovej identity	302
5.2.3	Chirurgické metódy liečby	303
5.2.4	Záver	307
5.3	LEGISLATÍVNY ZÁKLAD TRANZÍCIÍ A RETRANZÍCIÍ NA SLOVENSKU, ABSENCIA ŠTANDARDOV, ÚVAHY <i>DE LEGE FERENDA</i>	309
	<i>Peter Kováč</i>	
5.3.1	Zmena pohlavia	309
5.3.2	Zmena rodného čísla	318
5.3.3	Zmena mena a priezviska	319
5.3.4	Zmeny v dokladoch o nadobudnutí vysokoškolského vzdelania	320
5.3.5	Register trestov	322
5.3.6	Verejné zdravotné poistenie	322
5.3.7	Branná povinnosť a služba profesionálnych vojakov	322
5.3.8	Právna úprava retranszície	323
5.3.9	Úvahy <i>de lege ferenda</i> , záver	323
	ZÁVER	326
	SLOVÁ RECENZENTOV	330